

Danis Ferenc

Emlékezés a szécsényi országgyűlés 300. évfordulójára

Tavaly ünnepeltük a szécsényi országgyűlés 300. évfordulóját. A nevezetes évfordulóra Szécsény már korábban megkezdte a készülődést. Megszépült, megfiatalodott a város. Különösen megújult a mai **Kubinyi Ferenc Múzeum** épülete és a körülötte lévő park. Névadója (1796–1874) jogtudós, reformkori politikus, ismert paleontológus és archeológus volt. Az eredetileg a **Forgáchok** által emeltetett kastély a magyar vidéki építészet értékes emléke. Ma teremben állandó kiállítások vannak. Témakörei: *Vadászat és vadgazdálkodás, Kőrösi Csoma Sándor-emlékkiállítás, Évezredek üzenete* címen állandó régészeti kiállítás, *Széchenyi Zsigmond, Kittenberger Kálmán és Nadler Herbert emlékezete, A szécsényi vár története*.

Megújították a ferencesek kolostorának épületét és templomát, a szécsényi vár maradványait és a város többi műemléképületét is.

Szécsény mindig nagy becsben tartotta a Rákóczi-hagyományt. Ezt bizonyítja a *Nógrádi Lapok* és a *Honti Híradó* 1905. szeptember 3-i száma, amelyben ezt olvashatjuk: „A szécsényi országgyűlés 200-ik évfordulójának emlékére **II. Rákóczi Ferenc** cím alatt, annak arcképével ellátott füzetet adott ki **Fehér Lipót**. Írója, szécsényi tanító ebben közli, hogy a füzetet főleg a tanulóifjúságnak írta, és tartalmazza Rákóczi életét, főleg azonban a szécsényi országgyűlést. Ára 20 fillér, melyből 10% a Rákóczi-szobor alapját fogja gyarapítani.” Az évforduló szellemében Szécsény igyekezett több emléket is alkotni. A városháza dísztermében avatták fel 1910-ben **Tokayné Boczko Eszter** festőművész alkotását, Rákóczi Ferenc életnagyságú olajfestményét. Később évekig folyt a gyűjtés egy lovasszobor felállítására, amely az inflációs években csak igen lassan gyarapodott, ennek következtében csak 1955-ben leleplezték le **Tarr István** szobrászművész *Fejedelem* c. mellszobrát. **Id. Szabó István** szobrászművész a Palóc-árúház előtti téren álló egészalakos bronzszobrát 2000-ben adták át.

A szécsényi országgyűlés 290. évfordulójára, 1995-ben jelent meg egy terjedelmes könyv **Praznovszky Mihály** szerkesztésében, amely **Csécsei János** hiteles naplója mellett **R. Várkonyi Ágnes** tanulmányát is tartalmazza.

„A haza dolgainak eligazításai végett Rákóczi Ferenc fejedelem az összeszövetkezett rendeket 1705. szeptember elsejére Szécsény Nógrád megye helyiségének mezejére idézte fel” – így kezdte Csécsei János sárospataki tanár az országgyűlésről vezetett naplóját. Idézzük fel tehát mi is ezeket a történelmi pillanatokot.

*

Buda visszavételével véget ért a százötvenéves török

elnyomás. Ezek után sem lett azonban boldogabb az ország. Az osztrák császár azon fondorkodott, hogyan lehetne Magyarországot az osztrák tartományok közé beilleszteni. Elviselhetetlenül súlyos adókat vetettek az országra és az idegen katonaság büntetlenül zsarolta a szegény népet. Abban az időben II. Rákóczi Ferenc a bécsújhelyi börtönben raboskodott, ahonnan felesége, **Zrínyi Ilona** szabadította ki. Az udvar vagyonát elkobozta, s 20 ezer korona vérdíjat tűzött ki a fejére. Az üldözött a szomszédos Lengyelországban talált menedéket. Ott érte őt utól a szabadításért esengő nép hívó szava. Visszatért Magyarországra, zászlajára tűzve a hármass jelszót: „Az Istennel a hazáért és a szabadságért”. Rövidesen az egész északi országrész a kurucoké lett, míg a császáriak – gúnynevükön a labancok – vereséget vereség után szenvedtek. Hont megyében egyedül **Koháry István**, a csábrági vár ura maradt a császári udvar híve. **Dulo Adám** a honti, **Radvánszky János** a zólyomi felkelők seregével megostromolta Csábrágot, majd bevétele után, Rákóczi parancsára 1705-ben falait lerontották. Ebben az időben a fejedelem több levelet intézett a megyéhez a vallási egyenlenségek miatt. Augusztus 7-én kel levelében közli, hogy a közeli országgyűlésig mindkét felekezetnek (katolikus és protestáns) megengedi, hogy templomokat alapítsanak és a meglévőket fenntarthatassák. „1704. szeptember 24-től néhány napot Ságón időztem, ahol Veterani grófot fogadtam. Kérte a kassai megadás megerősítésének a hírért. Ezen a helyen ért el az erdélyi rendek ünnepélyes küldöttsége is, és elhozta megválasztásom oklevelét.” – írta visszaemlékezéseiben. Hont megyébe a szeptember 12-én megkötött, majd október 31-ig meghosszabbított fegyverszünet idején látogatott újra. A bécsi udvar a békeközvetítésre **Széchenyi Pál** kalocsai érseket kérte fel. A házigazdai teendőket szentantali kastélyában Koháry István látta el. Rákóczi korábban érkezett a tárgyalásokra, mivel a vihnyei fürdőben gyógyíttatta előzőleg háborúban szerzett sebeit. A külföldi követek és vendégek a selmechányai Hellenbach-kastélyban voltak elhelyezve. A császári küldöttek hajlandóak lettek volna a magyar nemzet sérelmeit orvosolni, ám az erdélyi fejedelemség helyreállításának követelése miatt a tárgyalások zátonyra futottak. Így aztán a háború tovább folytatódott.

Ilyen körülmények között szükséges volt az országgyűlés összehívása, hogy az ország további sorsát eldöntő kérdéseket megvitassák. Erről 1705 tavaszán Egerben határoztak, színhelyül Rákos mezejét jelölték meg, mivel a Pest alatti színhely központinak tűnt, és történelmi előzményei is voltak. Az országgyűlésre indulók különböző okok miatt újabb, egymásnak ellentmondó utasításokat kaptak: Lévára gyűljenek, Hatvanban lesz a gyűlés... Végül a fejedelmi udvar 1705. augusztus 19-én Szécsényt jelölte ki az országgyűlés színhelyül. Erről a generálisait tájékoztató levelében úgy írt, hogy útban az eredetileg gondolt Rákostól, vagy Hatvantól jól megközelíthető, és még reméli, hogy időben odaérhetnek. Ő és főtabornoka **Széchenyi Pál** kalocsai érsekkel Nyitra várából indult szeptember 1-jén.

Már az országgyűlésre való meghívó szövege leszögezte, hogy több belső ügyben kell dönteniük. Főleg „az erős központi hatalom kiépítését kell megvalósítania”, viszont az

országgyűlés sokrétű összetétele (egyházi és világi főurak, vármegyék és szabad királyi városok testülete) ezt megnehezítette. Rákóczi eladdig „*Mi, Isten kegyelméből Fejedelem*” kijelentéssel kezdte rendeleteit, míg országfői méltóságban hozzátette: „...*kit a Confoederált Nemes Vármegyék ezen úgy vezérének [választottak]...*”, s így 1705 nyarán már eleven volt a várakozás, hogy II. Rákóczi Ferenc lesz a magyar király.

A szécsényi országgyűlést nagy katonai pompával nyitották meg. A sáttortábor alaprajzát Csécsi János rajzolta le a *Borjúpást* kelet-nyugati főtengelyére merőlegesen, középpont a fejedelmi szállás sátraival. A gyűlésen elvetették a királyválasztás gondolatát. Erről Rákóczi Emlékirataiban így írt: „*minthogy a császár ajánlatokat tett, hogy orvosolni akarja a nemzet panaszait, nem lenne helyénvaló királyt választani*”. Az önállóságért harcolókat „*konföderált státus*”-nak nevezték. Hasonló kifejezések voltak a „*confoederált vármegyék*” vagy a „*confoederált országgrész*” kifejezések. A szécsényi konföderáció kétségtelenül megerősítette az állami önállóságért harcoló ország társadalmi közösségét! Egyúttal törvényes formát teremtett arra, hogy a rendek alávétik magukat a központi akarathoz. II. Rákóczi Ferenc új címe: „*Szövetkezett Magyarok Fejedelme*” lett. Melléje az ország kormányzatára 24 tagú főtanács létesült. A szövetség pontjaira a jelenlévők felesküdték, úgy, hogy „*mindenkinek színt kellett vallani, külön e célra készített könyvbe be kellett írni hűtlenség és hazaárulás terhét alatt nevüket, ezt pedig aláírásukkal és pecsétjükkel kellett hitelesíteni*.”

A gyűlés további feladata volt a vallási ügyek rendezése. Ez nagy nehézségekkel járt, mivel maga II. Rákóczi Ferenc buzgó katolikus volt, de seregének nagy része reformátusokból állott. Ők elégtételt követeltek a velük szemben elkövetett erőszakosságokért. Mint Rákóczi utólag írta: „*E kényes és szövettségünkre nézve oly veszélyes ügy a felek belső megalégedésével és megnyugvásával három nap alatt befejeztetett*.” Ezt oly nagyra értékelte a fejedelem, hogy emlékére érmet is veretett.

Az országgyűlés harmadik fő tárgya a békealkudozások kérdése lett volna. Mivel ebben semmire sem mentek, a rendek megbízták a fejedelmet és a szenátust a tárgyalások folytatására. Tudjuk sajnos, hogy ezek után már nem a tárgyalások, hanem a megtorlások következtek. Hiába folyt magyar vér Nagyszombatnál, Zsibónál, Trencsénél, Romhánynál és Vadkernél. Az utóbbinál került sor a döntő csatára 1710. január 22-én. A győzelem sajnos az ellenségé lett.

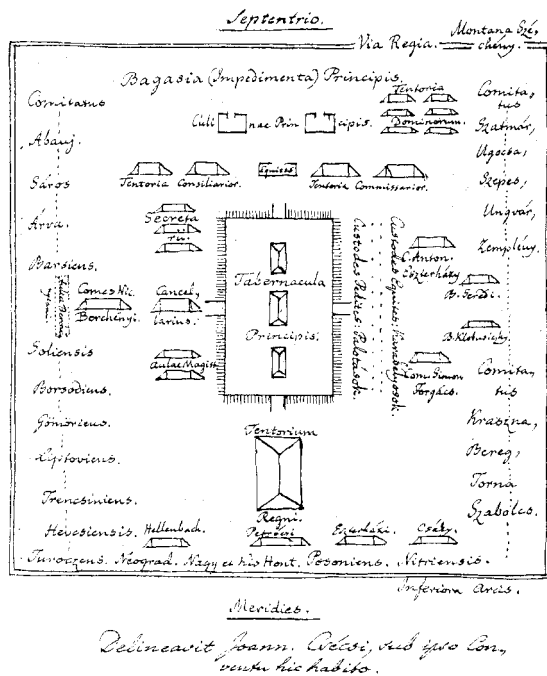
Ennek ellenére II. Rákóczi Ferenc nem csüggedt, hanem

a kitűzött célok elérésére külső segítséget keresett és várt. Ez utóbbi azonban késett. Helyette az időközben trónra került **I. József** fejedelmi szava hangzik el, aki a megtérőknek feledést és kegyelmet biztosít. A hosszú küzdelmekben megfáradt nép ezt elfogadja, és Rákóczi ellenére 1711. május 1-én megkötik a szatmári békét. **Károlyi Sándor**, Rákóczi egyik hadvezére a békepontok értelmében Majthény alatt lerakatta a fegyvert, így a „*nagymajthényi síkon letört a zászló*”. A szatmári béke értelmében Rákóczi visszatérhetett volna hazájába, és átvehette volna a birtokait, ha felesküszik a császár hűségére. Ő ezt nem fogadta el, inkább a bujdosást választotta. Rodostóban élte le életének hátralévő éveit, míg 1735. április 8-án nagypénteken örökre lehunyta a szemét. Hamvainak hazaszállítására többször is kísérletet tettek, míg végre császári és királyi engedéllyel (kelt 1904. május 21-én) ez megtörténhetett. Országos gyászünnepséggel hozták haza és a kassai dombban helyezték örök nyugalomra.

*

A szécsényi országgyűlés 300. évfordulója alkalmából szervezett ünnepségek 2005. szeptember 14. és 18. között voltak. Az első napon ökumenikus istentisztelet volt, majd a magyar parlament ünnepi kihelelyezett ülése következett azon a helyen, ahol három évszázada is volt: a Forgách-kastély udvarán felállított Országsátorban. Az érdeklődők a művelődési központban követhették az eseményeket, képernyőről. A délelőtti program a Rákóczi-szobor megkoszorúzásával ért véget. Délután a kísérőprogramok közül válogathattak a résztvevők, majd 16 órától a *Nagyváradai Állami Színház Szigligeti Társulata* mutatta be **Páskándi Géza** *A hazáért és szabadságért* című történelmi játékát.

A Honti Múzeum és Simonyi Lajos Galéria Baráti Köre a Kubinyi Ferenc Múzeum Baráti Köre meghívására vett részt az ünnepségeken.

A sáttortábor alaprajza (Csécsi János rajza)

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Szécsény az emlékezés hitelével. Szécsény, 1992

Praznoszky Mihály (szerk.)

1995: A szécsényi országgyűlés 1705-ben. Szécsény

Galesik Zsolt

2005: A Szécsényi Múzeum Baráti Köre negyedszázada. Szécsény

Pethő Gergely

1753: Rövid magyar kronika. Kassa

Borovszky Samu (szerk.)

1905: Hont vármegye története. Budapest